

1.2. Sposób realizacji zajęć

x zajęcia w formie tradycyjnej

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu /modułu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

Zaliczenie z oceną w semestrze: 5

2. Wymagania

Student powinien dysponować ogólną wiedzą humanistyczną i znajomością historii sztuki, z właściwą jej aparaturą pojęciową, a także umiejętnością pracy z tekstem.

3. Cele, efekty kształcenia, treści Programowe i stosowane metody dydaktyczne

3.1 Cele przedmiotu/modułu

C1	Zasadniczym celem przedmiotu jest dostarczenie studentom podstawowej wiedzy z zakresu filozofii kultury i sztuki obejmującej historię i teorię tych dyscyplin, z uwzględnieniem swoistości ich obszaru badawczego.
C2	Przedmiot ma dać studentom wiedzę o podstawowych kategoriach i pojęciach właściwych dla filozofii kultury i sztuki, takich jak: dzieło sztuki (przedmiot artystyczny, przedmiot estetyczny) – antysztuka; stosunek sztuki do rzeczywistości; przeżycie estetyczne; wartość artystyczna – wartość estetyczna (piękno i inne wartości estetyczne); koncepcje twórczości; definiowanie roli artysty; kulturowe uwarunkowania sztuki i doświadczenia estetycznego.
C3	Przedmiot ma dawać podstawy do rozumienia i samodzielnej, krytycznej refleksji dotyczącej wzajemnych wpływów i zależności między różnymi obszarami kultury – ich wpływu na sztukę, sposób jej uprawiania, wartościowania i odbioru.
C4	Przedmiot ma kształtować postawę otwartości i samodzielnego pogłębiania wiedzy z zakresu filozofii kultury i sztuki.

3.2 Efekty kształcenia dla przedmiotu/ modułu (wypełnia koordynator)

EK (efekt kształcenia)	Treść efektu kształcenia zdefiniowanego dla przedmiotu (modułu)	Odniesienie do efektów kierunkowych (KEK)
EK_01	Rozpoznaje i charakteryzuje filozoficzne podstawy rozwoju sztuki; wymienia i streszcza podstawowe pozycje bibliograficzne z zakresu literatury przedmiotu.	K_W03
EK_02	Identyfikuje i Interpretuje treści zawarte w dziele sztuki w odniesieniu do określonego kontekstu historycznego i kulturowego.	K_W05
EK_03	Posiada wiedzę i świadomość odnośnie sposobów	K_W13

	oddziaływania dzieł plastycznych na odbiorcę, a także związanych z tym korzyści dla jednostki i społeczeństwa.	
EK_04	Rozpoznaje wzajemne relacje pomiędzy rodzajem stosowanej ekspresji artystycznej a niesionym przez nią komunikatem.	K_U01
EK_05	Jest odpowiednio przygotowany do publicznej prezentacji własnych dokonań badawczych i twórczych, posiadając w tym zakresie kompetencje merytoryczne.	K_U16
EK_06	Przeprowadza analizę formalnych jakości dzieła sztuki oraz jego treści stając się świadomym twórcą i odbiorcą.	K_K03
EK_07	Docenia wartość dziedzictwa kulturowego, potrafi wykorzystać zdobytą wiedzę do planowania własnego rozwoju artystycznego.	K_K08

3.3 Treści programowe (wypełnia koordynator)

Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
I/ Wprowadzenie do filozofii kultury: kultura a cywilizacja, kultura a natura.
II/ Wybrane koncepcje filozofii kultury: 2.1 Krytyka kultury: Jean-Jacques Rousseau, psychoanaliza Freuda. 2.2 Elitarna koncepcja kultury Fryderyka Nietzschego: czynniki rozwoju i upadku sztuki, żywioły tworzące kulturę (apoliński, dionizyjski, sokratyczny). 2.3 Antynaturalistyczna koncepcja kultury Ernsta Cassirera: formy symboliczne jako reguły kultury.
III/ Maksymalistyczne/ minimalistyczne koncepcje wartości: znaczenia pojęcia „wartość”; problemy definicyjne, obiektywizm a subiektywizm aksjologiczny; relatywizm, wariabilizm, sceptycyzm.
IV/ Antyk 4.1/ Charakterystyka kultury greckiej okresu klasycznego; sztuka jako <i>techne</i> (zakres pojęcia, klasyfikacja sztuk); „sztuka bez twórcy” – pojęcie kanonu, cele i wartość sztuki. 4.2/ Stosunek sztuki do rzeczywistości, pojęcie <i>mimesis</i> (pitagorejczycy, Demokryt, Platon), koncepcje piękna (harmonia pitagorejczyków, metafizyka Platona, stosowność Sokratesa, subiektywizm sofistów). 4.3/ <i>Poetyka</i> Arystotelesa: <i>psychagogiczna</i> moc słowa jako podstawa oddziaływania tragedii, teoria <i>apatetyczna</i> , koncepcja <i>mimesis</i> , <i>katharsis</i> i środki do niego prowadzące (układ zdarzeń, bohater tragiczny), moralny cel poezji.
V/ Plotyn (filozofia hellenistyczna): filozofia sztuki (cel sztuki, hierarchia sztuk, proces twórczy), nowa koncepcja piękna (<i>claritas</i>); średniowieczna recepcja myśli Plotyna.
VI/ Średniowiecze 6.1 / Charakterystyka epoki; funkcje i znaczenie sztuki w średniowieczu (<i>biblia pauperum</i>); ikonokłasci vs. ikonolatry; misteria i liryka świecka.

<p>6.2/ Średniowieczna klasyfikacja sztuk, sztuki plastyczne, sublimacja zmysłowości; podstawowe kategorie estetyki średniowiecza: <i>splendor, claritas, consonantia</i>.</p> <p>6.3/ Tomasz z Akwinu: metoda scholastyczna w rozważaniach estetycznych, koncepcja piękna (piękno a dobro, kryterium kontemplatywnego upodobania, obiektywne własności piękna – proporcje ilościowe i jakościowe) / przyjemność estetyczna.</p>
<p>VII/ Renesans</p> <p>7.1/ Renesansowa koncepcja sztuki.</p> <p>7.2/ Leon Baptysta Alberti: poglądy na sztukę (naturalizm, empiryzm, pluralizm i relatywizm zasad sztuki, koncepcja piękna humanizm).</p> <p>7.3/ Leonardo da Vinci: cel sztuki, paragon sztuk, stosunek sztuki do natury, reguły w sztuce, forma a treść, barwa i światło w malarstwie.</p> <p>7.4/ Michał Anioł Buonarroti: stosunek sztuki do natury, cel sztuki, prawda sztuki, forma w sztuce, „sąd oka”.</p>
<p>VIII/ Nowożytna filozofia sztuki</p> <p>8.1/ Koncepcja sztuk pięknych – Charles Batteux; definicja estetyki A. Baumgartena i jej ograniczenia (podmiotowe, przedmiotowe).</p> <p>8.2/ Sąd smaku: Anthony Ashley Shaftesbury, Francis Hutcheson, Jean-Baptiste Du Bos.</p> <p>8.3/ Immanuel Kant: analiza czystego sądu smaku (piękna wolnego) – przedmiot sądu smaku, znamiona sądu smaku (bezinteresowność, formalność, bezpojęciowość, brak reguł, jednostkowość sądu smaku, subiektywna powszechność sądu smaku).</p> <p>8.4 Georg Wilhelm Hegel: cel sztuki, forma jako zasada klasyfikacji sztuk, etapy rozwoju sztuki a zasadnicze epoki w dziejach ludzkości (sztuka symboliczna, klasyczna, romantyczna); wyczerpanie kulturowej roli sztuki.</p>
<p>IX/ Dzieło a „kontekst wystawienniczy”: Salon Wystawienniczy, Galeria Modernistyczna, Galeria Postmodernistyczna.</p>
<p>X/ Emocjonalistyczna teoria sztuki Lwa Tołstoja: funkcje i przedmiot sztuki - antyestetyzm, antyhedonizm, moralizm.</p>
<p>XI/ Hermeneutyka – koncepcja sztuki H.G. Gadamera: sztuka jako gra, koło jako struktura rozumienia, prawda a piękno.</p>
<p>XII/ Awangarda a sztuka tradycyjna</p> <p>12.1 Koncepcja J. Ortegi y Gasset: zachwyt a przyjemność czysto estetyczna, „przemijalność” dzieła sztuki, „dehumanizacja” sztuki awangardowej, „bezużyteczność” dzieła sztuki.</p> <p>12.2) Sztuka a „przemysł kulturalny” (T. Adorno), sztuka „po końcu sztuki” (A. Danto), funkcja i miejsce sztuki we współczesnym społeczeństwie.</p> <p>12. 3/ Instytucjonalna teoria sztuki: krytyka pojęć tradycyjnej estetyki, normatywne i opisowe znaczenie terminu „sztuka”, instytucjonalna koncepcja sztuki: poszukiwanie obiektywnych metod demarkacji: kontekst społeczny, artefakt, nadawanie statusu kandydata do oceny; kryteria „bycia artystą”.</p>
<p>XIII/ Estetyka Romana Ingardena</p> <p>13.1/ Ontologiczny status dzieła sztuki: dzieło a podstawa bytowa, dzieło jako przedmiot intencjonalny, warstwowa budowa dzieła sztuki (literackiego, malarskiego, muzycznego, architektonicznego).</p>

13.2/ Przeżycie estetyczne: fazy przeżycia estetycznego, dopełnianie jakościowe dzieła, konkretyzacje, przeżycie estetyczne a sąd estetyczny, typy przeżyć estetycznych.

13.3/ Teorie wartości estetycznych: sposób istnienia wartości, forma i materia wartości, wartości artystyczne a wartości estetyczne, wartości estetyczne a inne rodzaje wartości.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład problemowy z prezentacją multimedialną i elementami dyskusji.

4. Metody i kryteria oceny

4.1 Sposoby weryfikacji efektów kształcenia

Symbol efektu	Metody oceny efektów kształcenia (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Formy zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ, USTNE ZALICZENIE	WYKŁAD Z ELEMENTAMI DYSKUSJI
EK_02	OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ, USTNE ZALICZENIE	WYKŁAD Z ELEMENTAMI DYSKUSJI
EK_03	OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ, USTNE ZALICZENIE	WYKŁAD Z ELEMENTAMI DYSKUSJI
EK_04	OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ, USTNE ZALICZENIE, REKONSTRUKCJA I ANALIZA WYBRANEJ LEKTURY	WYKŁAD Z ELEMENTAMI DYSKUSJI
EK_05	OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ, USTNE ZALICZENIE, REKONSTRUKCJA I ANALIZA WYBRANEJ LEKTURY	WYKŁAD Z ELEMENTAMI DYSKUSJI
EK_06	OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ, USTNE ZALICZENIE	WYKŁAD Z ELEMENTAMI DYSKUSJI
EK_07	OBSERWACJA W TRAKCIE ZAJĘĆ, USTNE ZALICZENIE	WYKŁAD Z ELEMENTAMI DYSKUSJI

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

OCENA BARDZO DOBRA: umiejętności pełnego zaprezentowania wiedzy nabytej w ramach przedmiotu: rekonstrukcja i wyjaśnienie danej koncepcji; umiejętności Interpretacji treści w perspektywie określonego kontekstu historycznego i kulturowego; analiza (formalna i treściowa) dzieła sztuki; znajomość klasycznej i współczesnej literatury przedmiotu; prezentacja wybranej lektury z umiejętnością jej analizy (analizy immanentnej danej koncepcji oraz analizy porównawczej) i rozpoznania jej filozoficznych źródeł.

OCENA PLUS DOBRA: umiejętność zaprezentowania na egzaminie wiedzy nabytej w ramach przedmiotu: rekonstrukcja, analiza porównawcza uwzględniająca kontekst historyczny i kulturowy omawianego zagadnienia, umiejętność interpretacji i analizy dzieła sztuki na poziomie podstawowym; znajomość klasycznej i współczesnej literatury przedmiotu; problemowa prezentacja wybranej lektury.

OCENA DOBRA: umiejętności zaprezentowania wiedzy nabytej w ramach przedmiotu: rekonstrukcja, analiza porównawcza uwzględniająca kontekst historyczny i kulturowy omawianego zagadnienia, umiejętność interpretacji i analizy dzieła sztuki na poziomie podstawowym; znajomość klasycznej literatury przedmiotu; syntetyczna prezentacja wybranej lektury.

OCENA PLUS DOSTATECZNA: umiejętności zaprezentowania wiedzy nabytej w ramach przedmiotu na poziomie rekonstrukcji wymaganych treści, znajomość podstawowych strategii analitycznych i interpretacyjnych dzieła sztuki; znajomość podstawowej literatury z zakresu przedmiotu, syntetyczna prezentacja wybranej lektury.

OCENA DOSTATECZNA: umiejętności zaprezentowania podstawowej wiedzy nabytej w ramach przedmiotu na poziomie rekonstrukcji wymaganych treści, streszczenie wybranej lektury, znajomość podstawowej literatury z zakresu przedmiotu.
OCENA NIEDOSTATECZNA: niedostateczny poziom wiedzy nabytej w ramach przedmiotu, nieprzygotowanie lektury, nieznanomość podstawowych pozycji bibliograficznych dotyczących przedmiotu.

5. Całkowity nakład pracy studenta potrzebny do osiągnięcia założonych efektów w godzinach oraz punktach ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające planu z studiów	30 h - wykład
Inne z udziałem nauczyciela (udział w konsultacjach, egzaminie)	1 h – udział w konsultacjach
	1h – ustne zaliczenie
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	8h – opracowanie wybranej lektury
	20h – przygotowanie do zaliczenia
SUMA GODZIN	60
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu/ modułu

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. Literatura

Literatura podstawowa:

- 1/ Copleston F., *Historia filozofii*, t. VI [rozdz. III, IV, XV]
- 2/ Danto A.C., *Po końcu sztuki. Sztuka współczesna i zatarcie się granic tradycji*, przeł. M. Salwa, Kraków 2013 [rozdz. I, X]
- 3/ Dziemidok B., *Główne kontrowersje estetyki współczesnej* [rozdz. *Instytucjonalna teoria sztuki* rozdz. *Emocjonalistyczne teorie sztuki*]
- 4/ Kuderowicz Z., *Ernst Cassirer jako filozof kultury*, w: *Filozofia współczesna*, t. II, red. Z. Kuderowicz, Warszawa 1990
- 5/ Gadamer H.G., *Koło jako struktura rozumienia*, [w] *Wokół rozumienia. Studia i szkice z hermeneutyki*, przeł. G. Sowinski, Kraków 1993

- 6/ O'Doherty B., *Uwagi o przestrzeni galerii*, [w] *Muzeum Sztuki. Antologia*, red. M. Popczyk
- 7/ Ortega y Gasset J., *Sztuka w czasie teraźniejszym i przeszłym, Dehumanizacja sztuki*, [w] Tegoż, *Dehumanizacja sztuki i inne eseje*
- 8/ Szczepańska A., *Estetyka Romana Ingardena* (rozdz. III, IV, VI)
- 9/ Tatarkiewicz W., *Historia estetyki*, t. I, *Estetyka starożytna*, Warszawa 1988
[rozdz. *Estetyka a filozofia, Estetyka pitagorejczyków, Estetyka Platona, Estetyka Arystotelesa, Estetyka Plotyna*]
- 10/ Tatarkiewicz W., *Historia estetyki*, t. II, *Estetyka średniowieczna*, Warszawa 1988
[rozdz. *Teoria sztuk plastycznych, Bilans teorii sztuk i program estetyki filozoficznej, Estetyka Tomasza z Akwinu*]
- 11/ Tatarkiewicz W., *Historia estetyki*, t. III, *Estetyka nowożytna*, Warszawa 1988
[rozdz. *Alberti, Leonardo da Vinci, Michał Anioł*]
- 12/ Tatarkiewicz W., *Pojęcie wartości, czyli co historyk filozofii ma do zakomunikowania historykowi sztuki*, [w:] Tegoż, *Dobro i oczywistość*, (red. P. J. Smoczyński)

Literatura uzupełniająca:

- 1/ Arystoteles, *Poetyka*, [w] Tegoż, *Retoryka i poetyka*
- 2/ Freud Z., *Kultura jako źródło cierpień*, przeł. J. Prokopiuk, Warszawa 2013
- 3/ Gołaszewska M., *Estetyka współczesności*, rozdz. I
- 4/ Ingarden R., *Wartość estetyczna i zagadnienie jej obiektywnego ugruntowania*, w: *Przeżycie. Dzieło. Wartość* (lub: *Studia z estetyki*, t. III)
- 5/ Kant I., *Krytyka władzy sądzenia*, rozdz. *Analityka piękna*
- 6/ McLeish K., *Arystoteles*
- 7/ Polit K., *Sztuka awangardy w teoriach estetycznych*,
- 8/ Tatarkiewicz W., *Dzieje sześciu pojęć*, Warszawa 2004 [rozdz. I, p.1; rozdz. II, p.2; rozdz. III, p. 1-7]
- 9/ Tołstoj L., *Co to jest sztuka?*
- 10/ Leonardo da Vinci, *Traktat o malarstwie*, przekład, przedmowa, wprowadzenie, komentarze, M. Rzepińska
- 11/ Żelazny M., *Estetyka filozoficzna*, rozdz. *Zmysł smaku i problem prawdziwości sądów estetycznych*

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej

Dziekan Wydziału Sztuki
dr hab. Antoni Nikiel prof. UR